

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Kazimierz Klugiewicz

Protokolant Małgorzata Czarторыska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie **A. S.**

wobec którego, jako podejrzanego, umorzono postępowanie o czyny z art. 178a § 1 i 4 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i zastosowano środek zabezpieczający w postaci umieszczenia go w zakładzie psychiatrycznym,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 5 marca 2021 r.
kasacji, wniesionej przez obrońcę
od postanowienia Sądu Okręgowego w O.
z dnia 4 listopada 2020 r., sygn. akt VII Kz (...),
utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w N.
z dnia 6 sierpnia 2020 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie oraz utrzymane nim w
mocy postanowienie Sądu Rejonowego w N. i przekazuje
sprawę Sądowi Rejonowemu w N. do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w N. w dniu 6 sierpnia 2020r., na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1 k.p.k., postanowił umorzyć postępowanie karne o sześć czynów z art. 178 a § 1 i 4 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. prowadzone przeciwko A. S.

oraz na podstawie art. 93g § 1 k.k. w zw. z art. 93a § 1 pkt 4 k.k. i art. 93 c pkt 1 k.k. zastosować wobec niego środek zabezpieczający w postaci umieszczenia go w zakładzie psychiatrycznym.

Zażalenie na to postanowienie wywiódł podejrzany osobiście.

Sąd Okręgowy w O. postanowieniem z dnia 4 listopada 2020r., sygn. akt VII Kz (...), utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Kasację od tego postanowienia wywiodła obrońca podejrzanego, zarzucając:

„1/ rażąco obrazę przepisów postępowania, której przy wyrokowaniu dopuścił się Sąd pierwszej instancji, a Sąd odwoławczy przejął do swojego orzeczenia, polegającą na rażącym naruszeniu art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. polegającą, na przekraczającej granice swobody, sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego oraz logicznego rozumowania ocenie zgromadzonego materiału dowodowego, ograniczającej się de facto do stwierdzenia trafności wniosków Sądu I instancji, w konsekwencji prowadzących do uznania, iż wobec podejrzanego A.S. zachodzą przesłanki do zastosowania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym oraz niedostatecznym lub niewłaściwym wskazaniu w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia podstaw dla uznania za niezasadne zarzutów zażalenia złożonego przez podejrzanego, a mianowicie:

a) nieodniesieniu się do istoty zarzutów dotyczących ustalenia przesłanek do zastosowania wobec podejrzanego środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, w miejsce nieizolacyjnych środków zabezpieczających, w sytuacji gdy istnieją wątpliwości co do zasadności pełnego izolowania podejrzanego od społeczeństwa w sytuacji, gdy względem podejrzanego Sąd nigdy nie stosował żadnych innych środków zabezpieczających, podejrzany nie był kierowany do leczenia psychiatrycznego w zamkniętym ośrodku, jest to pierwsze postępowanie i Sąd zastosował najsurowszy (izolacyjny) środek zabezpieczający, podczas gdy nie było podstaw do stosowania aż tak daleko idącego środka,

b) nieodniesieniu się do istoty zarzutu dotyczącego błędnego ustalenia, że wobec podejrzanego istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że ponownie popełni czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości, w sytuacji, gdy

konieczne było wykazanie, dlaczego sąd orzekający stopień owej szkodliwości uznaje za wyższy niż w przypadku "zwykłego" przestępstwa, co jest warunkiem koniecznym dla zastosowania izolacyjnego środka zabezpieczającego,

c) nieodniesieniu się do istoty zarzutu dotyczącego braku powołania innych biegłych, zespołu biegłych bądź przeprowadzenia obserwacji w ośrodku, mimo cofnięcia wniosków dowodowych przez podejrzanego, który nie powinien swej obrony wykonywać osobiście, wobec czego Sąd winien rozpoznać wnioski dowodowe podejrzanego, a jeżeli ich nie uwzględnił, winien uzasadnić to postanowienie w uzasadnieniu,

2/ rażąco obrazę przepisów postępowania, której przy orzekaniu dopuścił się Sąd pierwszej instancji, a Sąd odwoławczy przejął do swojego orzeczenia, polegającą na rażącym naruszeniu art. 457 § 3 k.p.k. w z w. z art. 433 § 2 k.p.k., wyrażającą się w niedostatecznym rozważeniu wszystkich zarzutów zawartych w zażaleniu i podnoszonych podczas postępowania w tej sprawie, w szczególności poprzez niedostateczne rozważenie i odniesie się do podniesionych w zażaleniu zarzutów kwestionujących przyjętą przez Sąd I instancji ocenę okoliczności wpływających na stopień społecznej szkodliwości czynów A. S., aktualnego stanu zdrowia A. S., odwyku alkoholowego poprzez odbywanie kary pozbawienia wolności, jak również prawidłowość ustalenia przez Sąd I instancji istnienia wysokiego prawdopodobieństwa tego, że A. S. popełni w przyszłości czyn o znacznym stopniu szkodliwości społecznej, zwłaszcza w sytuacji gdy obecnie odbywał karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym, nie spożywał alkoholu, uczęszczał na wizyty psychiatryczne i odbywał terapię".

W konkluzji wniosła o uchylenie orzeczeń Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejonowy w N., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w O. wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów należało uchylić zaskarżone postanowienie oraz utrzymane nim w mocy postanowienie Sądu I

instancji, bowiem w przedmiotowej sprawie zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza, o której mowa w art. 439 § 1 pkt. 11 k.p.k.

Zauważyć należy z urzędu, że w przedmiotowej sprawie rozpoznanie wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności i zastosowanie środków zabezpieczających wobec A. S. nastąpiło na posiedzeniu a zatem w drugim z trybów przewidzianych w art. 354 § 2 k.p.k. Rozpoznanie wniosku w tym trybie, tj. na posiedzeniu – jak wynika z treści tego przepisu - następuje z udziałem prokuratora, obrońcy i podejrzanego. Podejrzanemu nie bierze udziału w posiedzeniu tylko wyjątkowo a mianowicie tylko wtedy, gdy z opinii biegłych wynika, że byłoby to niewskazane (oczywiście ze względu na stan jego zdrowia psychicznego). Kategoryczny zapis „rozpoznanie sprawy na posiedzeniu z udziałem prokuratora, obrońcy i podejrzanego” wyklucza możliwość rozpoznania sprawy w tym trybie pod nieobecność któregośkolwiek z wymienionych podmiotów z powodów innych niż wyżej wskazany wyjątek (zob. wyroki SN; z dnia 17 marca 2015 r., V KK 337/14 i z dnia 27 lutego 2019r., III KK 882/18). W żadnej ze zgromadzonych w toku całego postępowania sądowego opinii sądowo - psychiatrycznych i psychologicznych nie ma stwierdzeń wskazujących na to, że stan zdrowia podejrzanego S. nie pozwalał na jego udział w toczącym się postępowaniu. W konsekwencji, nie ma podstaw do przyjęcia, że w toku całego postępowania sądowego zaistniał przewidziany w art. 354 § 2 k.p.k. wyjątek uprawniający do rozpoznania na posiedzeniu wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności i zastosowanie środków zabezpieczających wobec podejrzanego, pod jego nieobecność. Analiza akt sprawy tymczasem prowadzi do ustalenia, że posiedzenie w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji w dniu 6 sierpnia 2020r. przeprowadzone było jedynie z udziałem obrońcy podejrzanego a pod nieobecność samego podejrzanego, który prawidłowo zawiadomiony o terminie nie stawił się.

Wszystko to prowadzi, w oparciu o przepis art. 439 § 1 pkt. 11 k.p.k. w zw. z art. 71 § 3 k.p.k., do oczywistego wniosku, że postępowanie sądowe w sprawie toczyło się z rażącym naruszeniem prawa procesowego, mającym charakter tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej, tj. sprawę rozpoznawano pod nieobecność podejrzanego, którego obecność była obowiązkowa. To zaś skutkuje koniecznością

uchylenia zaskarżonego postanowienia oraz postanowienia Sądu pierwszej instancji, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Stwierdzenie uchybienia o charakterze tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej wymaga uchylenia zaskarżonych postanowień w całości, ponieważ rozstrzygnięcie co do potrzeby zastosowania środka zapobiegawczego jest nierozzerwalnie związane z umorzeniem postępowania z powodu niepoczytalności podejrzanego a jednocześnie oba te rozstrzygnięcia nastąpiły w warunkach wystąpienia wspomnianej bezwzględnej przyczyny odwoławczej. Zaistnienie takiego uchybienia czyni zbędnym odniesienie się do zarzutów zawartych w kasacji obrońcy podejrzanego, bowiem nieuchronnie (bo bez badania wpływu na treść zaskarżonego orzeczenia) prowadzi do konieczności uchylenia zarówno zaskarżonego postanowienia jak i utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu Rejonowego w N. oraz przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Należy jednak zasygnalizować konieczność dogłębnego rozważenia – przy ponownym rozpoznaniu sprawy – argumentacji powołanej dla uzasadnienia zarzutów zawartych w punktach 1 c i 2 kasacji. Trafnie bowiem wskazano w nich, że w postępowaniu odwoławczym obligatoryjna przecież obrona podejrzanego miała charakter pozorny zaś stan taki został niestety przez Sąd odwoławczy zaakceptowany. Już tylko fakt, że to wyłącznie podejrzany, który jest przecież człowiekiem dotkniętym chorobą psychiczną (stąd obligatoryjność jego obrony) złożył zażalenie (niedopuszczalna bierność obrońcy) powinien był zwrócić uwagę tego Sądu a cóż dopiero sytuacja na posiedzeniu, w której podejrzany, kwestionujący w zażaleniu zasadność orzeczenia izolacyjnego środka zabezpieczającego, samodzielnie cofa wnioski w nim podniesiony o dopuszczenie dowodu z nowej opinii sądowo – psychiatrycznej i dzieje się to przy braku reakcji Sądu i biernej postawie obrońcy (przychyla się on do oświadczenia podejrzanego, pozostawiając jednocześnie wnioski zażalenia do „uznania sądu”). To zaś jest w realiach tej sprawy oczywiście dla podejrzanego niekorzystne. Także zatem i ta okoliczność prowadziaby samodzielnie do konieczności uchylenia, przynajmniej postanowienia Sądu odwoławczego.

W każdym razie, w tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu, wskazując, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ten szczególnie wnikliwie

powinien rozważyć, po wysłuchaniu podejrzanego, zaktualizowaniu informacji odnośnie do jego aktualnego stanu psychicznego i rozważeniu potrzeby przeprowadzenia dowodu z uzupełniającej lub nowej opinii sądowo - psychiatrycznej, czy istnieje rzeczywiście wysokie prawdopodobieństwo, że ponownie popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości i czy rzeczywiście absolutnie konieczne jest stosowanie środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia go w zakładzie psychiatrycznym.